

פניני יום הכפורים

יו"ל לע"נ הרה"ח רבי ברוך בענדיט ב"ר משה נחום ליכטנשטיין זצ"ל
משגיח רוחני דישיבת "שער אליעזר" קרעטשניף

בעזה"ת, יום הכפורים תשע"ב

כל נדרי וכו'

ערב יום הכפורים הוא כמו חתן קודם החופה, ע"ד שאמרו חז"ל (פסחים מ"ט) אל תקרי מורשה אלא מאורסה. וביום כיפור ירד משה רבינו ע"ה עם הלוחות האחרונות, ולכן מפירין הנדרים לפני יום הכפורים ואומרים כל נדרי, כמו שאמרו רז"ל (נדרימ"ח) דרך ת"ח עד שלא היתה בתו יוצאה מאצלו אומר לה כל נדרים שנדרת בתוך ביתי הרי הן מופרים, וכן הבעל עד שלא תכנס לרשותו, אומר לה, כל נדרים שנדרת עד שלא תכנסי לרשותי הרי הן מופרין.

(הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זיע"א)

כשהיו שומעים את השם וכו' יוצא מפי כהן גדול וכו' היו כורעים ומשתחווים ומודים וכו'

אי' בחז"ל מעשה בר' חנינא בן דוסא שבאו להזכיר חולה ואמר אם תפילתי שגורה בפי הרי מקובלת תפילתו וכו'. וע"כ כשהיו שומעים את השם וכו' יוצא, כלומר יוצא מאליו בקלות בבחי' שגורה בפי, היו יודעים שזהו סימן טוב לשנה הבאה עליהם לטובה, וע"כ היו כורעים ומשתחווים ומודים, ולכן "ויר"ט היו עושים בצאתו בשלום מן הקודש" "בצאתו" כשהיה יוצא מאליו כנ"ל היו עושים יר"ט.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

מסופר על יהודי אחד שבא אל הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א ובקשה בפיו: "חוטא אני וברצוני לעשות תשובה". שאלו הצדיק "מדוע אפוא אינך עושה תשובה?" השיב היהודי: "אינני יודע איך עושים זאת". שאלו הצדיק: "וכיצד ידעת לחטוא?" ענה היהודי: "קודם כל חטאתי, ואחר כך נודע לי שזהו חטא". אמר הצדיק: "הנה לפניך הדרך – קודם כל תעשה תשובה, ואחר כך תדע שזו הייתה תשובה שלמה.

וכאשר נשאת לעם הזה ממצרים ועד הנה ושם נאמר ויאמר ה' סלחתי כדברך

אינו מובן השייכות ענין הנאמר במרגלים אצל יוה"כ, אלא עפ"י דברי הרב הזקן מקוזמיר זיע"א עה"כ (פרשת שלח) "יום לשנה יום לשנה תשא עוונותיכם וגו'", למה כפל הלשון, ואמר כי זה קושיא ותירוץ, כי הבעל דבר מקטרג, איך ישראל חוטאים כל השנה ויום אחד של יום הכפורים מכפר עליהם, הוא שמתמיה, יום לשנה? איך יכפר יום אחד על כל השנה כולה, ומתרץ הכתוב "יום לשנה", כי כאן בחטא המרגלים מה שחטאו ביום אחד סובלים כל השנה, כמספר ארבעים יום אשר תרו, יהיו רועים במדבר ארבעים שנה, לכן הוא יום הדין ג"כ במידה טובה, להיות נושא להם עוונותיהם ביום אחד על כל השנה, זה שסיים "תשא עוונותיכם", ולכן הנגינה של "יום לשנה יום לשנה" הראשון בתמיה והשני בניחותא, היינו קושיא ותירוץ, עכלה"ק. הרי כל ענין סליחת העון ביום הכפורים ולדחות טענת המקטרג מה שבכוח יום אחד לכפר על כל השנה נצמח מענין המרגלים, ושפיר נכון היטב השייכות.

(אמרי שאול – מודזיץ)

והסר שטן מלפנינו ומאחרינו

בכל שנה עומד השטן פעמיים לקטרג על עם ישראל, בפורים, שאוכלים ושותים, ובערב יום הכפורים שאוכלים ושותים. והקב"ה משיב לו: מה שאוכלים בפורים הרי התענו תחילה בתענית אסתר, ומה שאוכלים בערב יוה"כ הלא יתענו למחרת ביום הכפורים, וזה שמתפללים "והסר שטן מלפנינו" היינו, על ידי תענית אסתר, ומאחרינו, על ידי צום יום הכפורים למחרת.

(הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א)

מלך מוחל וסולח לעוונותינו

פעם ביום הכיפורים בתפילת נעילה, לפני שסיים המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א את ברכת 'מלך מוחל וסולח לעוונותינו', הפסיק ושתק למשך זמן. המגיד הניח את ראשו על הסטנדר ובכה מאוד, וכל המתפללים געו בבכייה. רק לאחר זמן רב מאוד הרים המגיד את ראשו וסיים את הברכה בשמחה עצומה. שאל אותו תלמידו הרה"ק רבי זאב קיצעס זיע"א מה קרה. ענה לו המגיד: ראיתי שהס"מ עדיין בתוקף גדול, הלכתי בהיכלות העליונים ולא מצאתי עצה נגדו. עד שנזכרתי במעשה שאירע כשהייתי בן שנתיים וחצי: אמי הלכה אתי לשוק לקנות תפוחים והחזיקה אותי על ידה. כשלקחה את התפוחים הביתה, ביקשתי ממנה שתיתן לי תפוח אדום אחד שמצא חן בעיניי. אמרה לי אמי: כשאבוא הביתה ואשטוף את התפוחים, אתן לך אחד. אך מרוב תשוקתי לתפוח, החלטתי לברך על התפוח ואז תיאלץ ליתו לי, שהרי לא תרצה שאכשל בברכה לבטלה. עתה, אמרתי לעצמי, אעשה כך גם הפעם, וכאשר אברך 'מלך מוחל וסולח' ייאלץ ה' למחול לנו. וכך עשיתי, סיים המגיד הקדוש זיע"א.

כי ביום הזה יכפר עליכם

משל לבן מלך שסרח על אביו, והיה אחד הממונים מלשין עליו תמיד, פעם נסע המלשין מחוץ לעיר, מיד רץ הוא אל אביו ובכה לפניו שמתחרט הוא וחפץ לשוב אליו באמת, ויותר לא ישוב לסורו, ועל אתר נכמרו רחמי האב עליו וקיבל אותו חזרה. כך גם ביום הכפורים אין לשטן רשות להשטין וכל הרוצה יכול לבוא אל המלך.

(הרה"ק רבי ש"ש מניקלשבורג זיע"א)

סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו

אם נסתכל בעין חודרת בענין ההבדל בין ישראל לעמים, נמצא, כי אחרי שאדם מישראל חטא ונתפתה לעצת יצרו הרע, בכלליותו אין להשוות את דרכו והתנהגותו לעמים אחרים, יום לפני יום כפור, מצוה לאכול ולשתות, וכשמגיע שעת כל נדרי, כל יהודי בא לבית הכנסת לשפוך שיחו לפני אבינו שבשמים. אילו נצטוו גויים לדבר כזה, היה רוב הציבור שלהם מתגוללים כשיכורים בחוצות, משתוללים ומכים איש את רעהו, ואילו בני ישראל באים בחדרת קודש לבית הכנסת, לבקש סליחה אחד מחברו, ולהתוודות לפני ה'. וזה שאנו אומרים בתפילה, "סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים" נכון שנכשלנו בחטאינו לסור מדרך ה', אבל "ולא שוה לנו", גם אחרי כל זאת אין להשוות אותנו לאומות העולם, ואין אף אחד מהם שישווה למעלת ישראל ותכונתם האציליות.

(ישמח משה)

ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח אלא אתה

אצל מלך בשר ודם הדין הוא מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, אבל אצל מלך מלכי המלכים אין הדין הזה נוהג, כי אין לנו מלך מוחל וסולח, אין לנו מלך אחר שיכול להיות מוחל וסולח על כבודו, אלא אתה, רק אתה כביכול יכול להרשות לעצמך את הגדולה הזאת.

(קרובן העני)

גמר חתימה טובה לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ולכל הנלווים אליו ולכל בית ישראל